

Zpráva ze služební cesty do SRN (hrazeno z prostředků IP)

Místo:

Bundesarchiv, Abteilung Bundesrepublik Deutschland, Potsdamer Straße 1, Koblenz,
Německo

Termín cesty:

3.– 8. srpna 2014

Účel cesty:

Příprava slovníku představitelů nacistické okupační správy v Protektorátu Čechy a Morava

Účastník cesty:

PhDr. Zdeňka Kokošková, vedoucí 3. oddělení Národního archivu

Mgr. Monika Sedláková, odb. pracovnice 3. oddělení Národního archivu

Zprávu podává:

PhDr. Zdeňka Kokošková a Mgr. Monika Sedláková

Datum vyhotovení:

14. srpna 2014

Schvaluje: Phr. Eva Drašarová CSc., ředitelka Národního archivu, podepsáno elektronicky.

Část všeobecná

Služební cestu jsme zahájily v neděli 3. srpna 2014 v 9.00 hod. před Národním archivem. Cestovaly jsme služebním automobilem s PhDr. Pavlem Dufkem a Mgr. Františkem Frňkou, kteří jeli do stejné instituce na tzv. výměnný pobyt. Hranice jsme přejezily u Rozvadova v 10.40 hod. a vzhledem k velkému provozu mezi Norimberkem a Frankfurtem n. M. jsme teprve v 18.00 hod. byly vysazeny před naším apartmánem nedaleko budovy Bundesarchivu v Koblenzi.

Od pondělí do pátku jsme pracovaly v Bundesarchivu, v oddělení Spolková republika Německo.

Zpět do České republiky jsme se vracely v pátek 8. srpna 2014. Od Bundesarchivu v Koblenzi jsme vyjely ve 14.00 hod. Hranice se nám podařilo přejet až ve 20.10 hod. a k budově Národního archivu jsme dorazily ve 23.15 hod.

Část odborná

Cílem cesty byl výzkum personálních spisů z poválečných spolkových fondů k předním představitelům nacistické okupační politiky v protektorátu v období 1939–1945 uložených v Bundesarchivu v Koblenzi.

Při této návštěvě jsme se věnovaly jednotlivým personálním spisům, jejichž signatury jsme znaly z předešlých výzkumů v Berlíně, kde je ve studovně přístupná digitální databáze personálních materiálů v celém Bundesarchivu (částečně i odkazy na písemnosti spravované v současné době dalšími německými archivy). Většina spisů odkazujících na uložení v Koblenzi pochází z archivního fondu označeného B 305. Jedná se o písemnosti úřadu Zentrale Rechtsschutzstelle zřízeného ve Spolkové republice Německo v prosinci 1949, jehož úkolem byla zejména právní ochrana Němců, kteří zůstali po válce v Československu, Polsku a v dalších do roku 1945 okupovaných zemích, kde byli odsouzeni příslušnými poválečnými soudy pro válečné zločince (u nás mimořádnými lidovými soudy). Do roku 1953 byl tento úřad podřízen Spolkovému ministerstvu spravedlnosti a sídlil v Bonnu, později se stal součástí ministerstva zahraničních věcí. Spolupracoval s dalšími institucemi, především s Německým červeným křížem (jejím Rechtsschutzstelle für Kriegsgefangene und Zivilarbeiter im Ausland v Hamburku).

Spisy protektorátních úředníků uložené ve fondu B 305 obsahují pro náš výzkum zajímavé informace, přestože se týkají poválečných osudů sledovaných osob. Tyto osoby byly po ukončení 2. světové války zadrženy přímo v Československu nebo v některé z okupačních zón Německa a dodány zpět do ČSR, kde na ně čekalo soudní jednání před příslušným mimořádným lidovým soudem. Během výkonu trestu (dle rozsudku na 5 až 25 let vězení), v 1. pol. 50. let 20. stol., se jim díky výše zmíněným institucím a dalším snahám (mj. prezidentským amnestiím) podařilo dostat za jejich rodinami do západního Německa.

Dále jsme studovaly několik personálních spisů z fondu Pers 101 – Personalakten von Beschäftigten des öffentlichen Dienstes. Tento fond představuje sbírku více než 30 tisíc personálních spisů osob sloužících ve veřejné službě, zejména úředníků a zaměstnanců říšské, zónové a spolkové správy. Materiály jsou pro nás velice cenné, protože se z nich dovídáme nejen veškeré osobní údaje daného úředníka, ale také jeho služební postup (včetně různých ocenění a odchodu do důchodu), a to většinou od 30. do konce 60. let minulého století.

Závěr

Studium spisů bývalých předních úředníků okupační správy protektorátu v poválečných fondech SRN navázalo na předchozí výzkumy v Berlíně a Mnichově a je nepostradatelnou součástí sledování osudů těchto osob po skončení 2. světové války. Výsledkem našeho studia v českých i německých archivech pak bude slovník představitelů nacistické okupační správy v Protektorátu Čechy a Morava

Seznámení se s obecnými materiály k problematice návratu/příchodu bývalých protektorátních úředníků po odsouzení mimořádnými lidovými soudy a po odpykání trestu v Československu do Spolkové republiky Německo nám umožnilo rozšířit znalosti i v této oblasti.